

KERKELUK LEVEN

De Acta der Generale Synode. II.

In ons vorig nummer lieten we in hoofdzaak prof. Aalders aan het woord. Hij deed ons zien, dat er door de wijze waarop de acta gewoonlijk worden ingericht, moeilijkheden ontstaan bij het nazoeken van bepaalde besluiten.

Dit is echter niet het eenige, wat we omtrent de acta zouden willen opmerken.

Nu de acta er zijn, bleek nog eens weer duidelijk, dat er aan de werkwijze van de Synode toch nog wel iets ontbreekt.

Het is niet onwaarschijnlijk, dat het gebrek, dat in het vorig nummer bij monde van prof. Aalders werd signaleerd, ook met die eigenaardige werkwijze van de Synode samenhangt.

Reeds vóór drie jaar werd in ons blad uitvoerig gehandeld over de werkwijze der Synode.

Wat toen gezegd werd, willen we niet herhalen.

De vóór drie jaar uitgesproken gedachte, dat het misschien wenschelijk zou zijn, de commissie een dag langer vrij te geven voor het voorbereiden van de stukken voor de Synode, heeft ook thans nog haar waarde.

Maar misschien moeten we nu op iets anders wijzen.

Het is de gewoonte, dat de Synode een vijftal commissies benoemt. In den regel is er dan voor elke commissie een vijftal dienaren des Woords beschikbaar. Naar de Synode worden immers afgevaardigd 28 Dienaren des Woords en 28 Ouderlingen. Aangezien de leden van het moderamen niet in een commissie worden opgenomen, blijven er voor de vijf commissies 25 Dienaren des Woords en 28 Ouderlingen over.

Op de laatste Synode waren er aan één commissie zes Dienaren des Woords toegevoegd (commissie II, die o.a. had te rapporteren over het promotierecht), en aan een andere commissie vier Dienaren des Woords (commissie IV, die de zedingszaken had te behartigen). In deze laatste commissie had echter ook ouderling Ds W. Breukelaar een plaats, zoodat er practisch weer vijf predikanten in die commissie zaten; zelfs werd deze commissie door ouderling Ds W. Breukelaar voorgezeten.

De vraag dringt zich nu aan ons op, of het niet in het belang van een goeden gang van zaken zou zijn, het aantal commissies met één uit te breiden. Bij een zestal commissies kan de bezetting zoo zijn, dat er in vijf commissies vier dienaren des Woords zitten, terwijl dan in één commissie er nog vijf een plaats kunnen vinden, terwijl elke commissie zes ouderlingen onder haar leden telt, met dien verstande, dat in een tweetal commissies slechts vijf ouderlingen zijn gezeten.

De acta leeren ons, dat in de praktijk ook het aantal hoogleeraren ter Synode te groot is. Immers er worden gemeenlijk ter Synode een twaalfstal hoogleeraren als praeadviseerende leden geïnvi-teerd.

Nu is het waar, dat niet al die hoogleeraren ter Synode verschijnen. Maar indien zij zouden komen, zouden er bij den tegenwoordigen stand van zaken in twee commissies drie hoogleeraren moeten zitten. Is dat niet een ten eenenmale overbodige bezetting?

Zelfs vragen we ons af, of er geen gevallen zijn, waarbij een hoogleeraar toch waarlijk overbodig geacht kan worden in een bepaalde commissie.

De acta van Arnhem leeren ons, dat voor commissie IV, die de zedingszaken had te behartigen, onder meer aangewezen waren Ds W. Breukelaar, Dr van Andel, Ds J. A. C. Rullmann, en ouderling Beumer, terwijl bovendien Ds Krijger als adviseur aan de commissie was toegevoegd. In de commissie verscheen bovendien als adviseur een enkele maal Dr K. Bakker en eenmaal Dr H. Colijn.

Mag ik nu eens in gemeede vragen wat toch een hoogleeraar als praeadviseur bij zulk een commissie zal hebben te doen?

Zou er onder de hoogleeraren wel één zijn, die den moed had tegen het eenstemmig advies van dergelijke mensen in te gaan?

Of indien er soms onder zulke bij uitstek deskundigen verschil van opinie bestond, zijn stem zóó te laten hooren, dat die ook maar eenigszins de beslissing zou kunnen beïnvloeden?

Met des te meer vrijmoedigheid zeg ik dit, omdat ik zelf als adviseur aan deze commissie was toegevoegd. Met prof. Honig had ondergeteekende nota bene over zedingszaken een zoo met zedings-experts schitterend voorziene commissie te adviseeren. Het geval wilde, dat prof. Honig en ondergeteekende slechts een enkele maal, indien ik mij

wel herinner, een tweetal vergaderingen, tegelijk aanwezig waren. En vergis ik mij niet, dan is het slechts één punt geweest, waar waarlijk een hoogleeraar, in casu prof. Honig, zich volkomen op eigen terrein bevond, en dan ook zijn gezaghebbende stem kon laten hooren.

Een en ander wijst er op, dat men, eerlijk gezegd, met sommige menschen ter Synode ietwat zit. Waar moet men al de hoogleeraren toch indeelen?

Het meest voor de hand liggende lijkt mij dan ook deze houding, dat er hoogleeraren zijn, die op den roep van de roepende kerk heel vriendelijk berichten, dat zij bereid zijn te komen wanneer hun tegenwoordigheid wordt gewenscht, maar dat zij overtuigd zijn, dat hun permanente tegenwoordigheid ter Synode niet noodig is.

Deze permanente tegenwoordigheid zou niet alleen aan de kerken geld kosten, zou niet alleen den hoogleeraren zelf eenige kostelijke weken ontnemen, maar zou bovendien den gang van zaken ter Synode eerder vertragen dan versnellen.

Eenigszins anders zou het al dadelijk worden, wanneer op de Synode een zestal commissies werd benoemd. Dan zou het werk sneller kunnen gebeuren. Immers er zouden meer zaken tegelijk kunnen worden afgedaan.

Wat de tegenwoordige verdeling van de onderwerpen over de commissies zulk een grootere splitting zou toelaten, blijkt uit de acta duidelijk.

Immers aan commissie I was nu opgedragen niet alleen het uitbrengen van praeadvies over de uiterst belangrijke punten omtrent de belijdenis, het leerboek en de liturgie, maar ook het geven van praeadvies over een drietal zaken betreffende de kerkregeling en een twaalfstal punten omtrent grensregelingen.

Wat de laatste punten te maken hebben met de uiterst belangrijke vraagstellingen in het begin genoemd, is ons een raadsel.

Natuurlijk kan het wel niet anders, dan dat aan iedere commissie iets van het z.g. „klein goed“ wordt toegewezen. Maar zoo krijgt men de situatie, dat in zulk een commissie een werkverdeling tot stand moet komen, die haar eigenaardige bezwaren meebrengt.

Zou de Synode kunnen beslissen tot het benoemen van zes commissies, dan zou voor grensregelingen, bezwaarschriften en dergelijke, een aparte commissie kunnen worden benoemd.

Wellicht zou deze toestand ook invloed hebben op de overzichtelijkheid van de acta van een volgende Synode.

Het klinkt misschien wat vreemd om dat zoo te zeggen. Maar, wat is de oorzaak eigenlijk van het feit, dat de acta zulk een verwanden indruk maken?

Wel, elke commissie komt met het punt of met het onderdeel van het punt, dat klaar is, naar voren. Zoodoende komt nu eens het één, dan weer het andere aan de orde; soms zelfs zóó, dat uit een bepaald rapport een bepaalde alinea eerst afzonderlijk wordt behandeld, alleen maar, omdat de commissie met deze alinea klaar is. Een paar dagen later komt dan misschien een volgende alinea aan de orde, en zoo is straks als de acta er zijn, bijna niet meer uit te zoeken, wat er nu eigenlijk is besloten. Voeg daar nog bij, dat het feit, dat de commissies dikwijls overladen zijn met werk, oorzaak kan zijn, dat een rapporteur wat haastig is met zijn arbeid, en de commissie wat haastig met goedkeuren van dien arbeid, waardoor het mogelijk wordt, dat de Synode den rapporteur zijn werk nog eens laat overdoen, dan begrijpen we, dat het resultaat wel moet zijn, dat de acta gespeend zijn aan overzichtelijkheid, omdat nu eens het één punt, dan weer het andere punt wordt vastgesteld. Nog sterker klemmt dit, wanneer bijvoorbeeld op het eerste voorlezen een deel van het rapport wordt goedgekeurd en aangenomen, en een deel nog herziening behoeft. Dan wordt de vermelding der feiten in de acta bijna een intelligentieproef.

Aanvankelijk concludeeren we dus, dat het zeer gewenscht zou zijn, dat de Synode een volgend maal zes commissies benoemt in plaats van vijf, omdat zulk een maatregel bevorderlijk zou zijn aan een snelleren gang van zaken en aan een meer korrekt verrichten van den arbeid.

Uit den aard der zaak zou het dan ook misschien mogelijk zijn, de praeadviseerende hoogleeraren iets meer gelegenheid te geven hun stem te laten hooren in een commissie waar zaken worden behandeld, die liggen op een terrein, waarop zij althans eenigszins deskundig mogen worden geacht. Op de laatste Synode is het gebleken, dat het voor kan komen, dat een hoogleeraar juist niet wordt toegevoegd aan die commissie, waarin een zaak, waarin juist hij eenigermate deskundig geacht mag worden, wordt besproken.

Maar er is nog meer uit de acta te leeren. Daarover echter een volgend maal.

J. W.

Een goed voorstel, maar toch....

Op de predikantenconferentie heeft, gelijk we vóór veertien dagen reeds zeiden, de overvloed van theologische studenten en kandidaten, de aandacht gehad.

Dr Los, die het onderwerp in een causerie inleidde op de Woensdagavond-bijeenkomst, kwam ook tot de conclusie, dat er wel iets gebeuren moest.

Daarover verblijden we ons.

Hij deed het o.i. goede voorstel, dat er een soort bureau zou worden opgericht, waardoor eventueel vacante kerken, en, als we het zoo zeggen mogen, vacante kandidaten, met elkaar in aanraking zouden kunnen komen, niet alleen met het oog op een eventueel beroep, maar ook met het oog op preek-verzoeken.

Dit laatste zou dan in elk geval heel wat sympathieker zijn dan die verschrikkelijke advertenties in de krant, waarbij een gemeente een dominee, of een dominee een gemeente te huur vraagt.

Wat dat dus betreft, zijn we het met den voor-slag van Dr Los wel eens.

Tenslotte, onze lezers weten, dat in deze richting ons blad reeds maanden geleden adviseerde.

Alleen maar, we wilden verder gaan. We meenen, dat een dusdanig bureau veel breeder taak moet hebben en alles moet doen wat de betrokken kandidaten in moeilijke omstandigheden helpen kan.

Dus zou zulk een bureau ook contact moeten zoeken met al die publiekrechtelijke lichamen, die eventueel een kandidaat zouden kunnen helpen door hem een positie voor tijdelijk of voor vast aan te bieden.

Zie ik het wel, dan zijn in die zaak voornamelijk twee kwesties in het geding. In de eerste plaats de vraag, of een bureau als het bedoelde beginnen zal met een minimum, of pogen zal zich te richten, zoo al niet tot een maximum, dan toch tot al datgene, wat maar eenigszins binnen zijn bereik ligt.

Nu vreezen we, dat indien bedoeld bureau zich zoo sterk beperkt, dat het niet anders doet dan contact brengen tusschen kandidaten en kerken, het weinig sympathie zal ontvangen. Immers, óók n ú weten de kerken wel de adressen van de kandidaten, en óók n ú is het contact tusschen kerken en kandidaten waarlijk zoo heel moeilijk niet.

Indien daarvoor een bureau moet worden opgericht, vreezen we, dat men al heel spoedig zal zeggen: waarvoor is eigenlijk dat heele bureau noodig?

Daarom meenen we, dat het bedoelde bureau juist zich tot taak moet achten datgene, wat thans op andere wijze niet geschieden kan.

Indien er thans een vereniging of een stichting of een inrichting is, die een kandidaat in de theologie uitmend zou kunnen gebruiken in een leidende functie, dan is er eenzijdig geen adres waar men zich vervoegen kan omtrent eventueel geschikte en bereidwillige personen, inlichtingen te ontvangen, en anderzijds is er geen lichaam, dat zulk een vereniging of stichting wijst op de mogelijkheid zich van de hulp van een kandidaat in de theologie te verzekeren.

De tweede kwestie, die hiermee samenhangt, is de volgende.

Tot dusver leefde men altijd in de veronderstelling, dat iemand die theologie studeert, dominee wordt.

Iemand die rechten studeert, behoeft daarom nog geen advocaat te worden. Hij kan een plaats vinden in het bankwezen, in sociaal werk, bij het verzekeringswezen, in het organisatieleven, zonder dat hij in den eigenlijken zin iets van een advocatenpraktijk uitoefent. Een litterator kan leeraar worden, maar kan zich ook werpen op het bibliotheekwezen of op het archiefwezen, kan zich gaan wijden aan de journalistiek, enz.

Maar van iemand die theologie gestudeerd heeft, staat het nu eenmaal vast, dat hij „natuurlijk“ dominee wordt. Waarom zou dat zoo moeten blijven?

Waarom kan de studie van de theologie ook niet beschouwd worden als een voorbereiding voor een ander ambt dan dat van Dienaar des Woords?

Het spreekt wel vanzelf, dat in dagen, waarin er een tekort is aan Dienaren des Woords, ieder die kandidaat in de theologie is, zich wel dubbel moet bezinnen, of hij vrijmoedigheid mag nemen, zich aan den arbeid in de kerk van Christus te onttrekken. Maar thans staat dat anders. Immers er is een overvloed van degenen, die zich wijden willen aan het ambt in de kerk des Heeren. Indien er nu zijn wier geweten vrij is, indien zij iets anders zoeken, waarom zou het dan niet geoorloofd zijn, dat zij ook dat andere nastreven?

Maar dan moet er ten opzichte van de studie van de theologie een ietwat andere instelling komen.

Dan moet men het zoo opvatten, dat de wetenschappelijke studie van de theologische vakken ook een voorbereiding kan zijn voor andere maatschappelijke posities, dan uitsluitend die van Dienaar des Woords.

Nu weet ik wel, dat hier ook nog een proces ligt voor menigeen; het proces van het loskomen van datgene, wat beleefd werd als roeping voor het ambt.

Maar dat proces blijft dan tenslotte op te lossen voor dengene, die het betreft. Dat is een persoonlijke zaak.

Wij hebben slechts te zorgen, dat zij, die iets anders zoeken, in staat gesteld worden, om dat andere ook te vinden.

M.i. worden zoo ook theologische kandidaten, die ledig aan den dijk zouden blijven staan, het best geholpen.

J. W.

Tweema

Buiten

acta, ma

van het

een eigen

voordoot,

Het koz

geadvisee

voorstel,

stand kon

meegewe

Schij

twee ster

steller, e

gadering

tweema

nier, sle

stand te

lk gelo

kerkelijk

Onze mo

Op de

aanwez

Er wa

kerken b

vermeer

Maar,

kerken h

gevolge v

ren schul

Heeft r

taal uitge

zich heel

hals geha

predikant

Men h

maar de

ontbreekt

Deze o

Ook w

onevenw

kerken be

tijd op r

Toch z

Immers

wanneer

liefsde to

brengr i

Maar v

eens wat

Toch g

ten deze

Er zijn

lijk word

minderen

Zoo ke

10 jaar

bouw var

bedroeg

was een

andermaa

lossen en

kerk te v

tweeden

„Zit“ i

nooit eer

meente z

het paleis

En bet

dan het

Elke g

staat.

Tweemaal één is één.

Buiten verband met onze opmerkingen over de acta, maar toch misschien wel naar aanleiding van het doorbladeren van de acta, willen we op een eigenaardigheid, die zich in ons kerkelijk leven voordoet, even wijzen.

Het komt thans meermalen voor, dat ter Synode geadviseerd wordt over een rapport, of over een voorstel, door een broeder, die zelf aan het tot stand komen van dat rapport of dat voorstel heeft meegewerkt.

Schijnbaar worden er nu door de Synode twee stemmen gehoord, de stem van den voorsteller, en de stem van den rapporteur ter vergadering. In werkelijkheid hoort men toch, wanneer tweemaal één stem wordt vernomen, op die manier, slechts één stem. Ik weet niet, of deze toestand te prijzen valt.

Ik geloof dat het gewenscht is, dat ook in het kerkelijk leven tweemaal één twee blijft.

J. W.

Onze mooie „kerken“.

Op de predikantenconferentie maakte een der aanwezigen een niet onaardige opmerking.

Er was n.l. op gewezen, dat in verschillende kerken het aantal predikantsplaatsen zou kunnen vermeerderen, gezien het aantal leden van de kerk.

Maar, zoo zeide de betrokkene, staat voor vele kerken hier niet in den weg het feit, dat zij tengevolge van hun mooie kerkgebouwen op een zwaren schuldenlast zitten?

Heeft men dikwijls niet al het beschikbare kapitaal uitgegeven voor een kerkgebouw en daardoor zich heel zware financiële verplichtingen op den hals gehaald, zoodat het niet mogelijk is, het aantal predikantsplaatsen te vermeerderen?

Men heeft dan een groot, mooi kerkgebouw, maar de gelegenheid om de gemeente te bearbeiten ontbreekt.

Deze opmerking heeft inderdaad beteekenis.

Ook wij hebben den indruk, dat men wel eens onevenwichtig groote en vooral mooie en dure kerken bouwt, waardoor de gemeente voor langen tijd op relatief te zware lasten zit.

Toch zie men ook deze kwestie niet te eenzijdig. Immers op zichzelf getuigt het van juist inzicht wanneer men des Heeren huis verzorgt en de liefde tot de kerk van Christus tot uitdrukking brengt in het kerkgebouw zelf.

Maar wel is het juist, dat men ten dezen wel eens wat heel ver is gegaan.

Toch gelooven we, dat er voor vele kerken ook ten dezen wel een oplossing is.

Er zijn voorbeelden bekend waardoor het duidelijk wordt, dat het mogelijk is de lasten te verminderen door nogmaals een offer te vragen.

Zoo kennen we een kerk, waar voor ongeveer 10 jaar f25.000 bijeen werd gebracht voor den bouw van een nieuwe kerk. De overgebleven schuld bedroeg f40.000. Toen men zag, dat het noodig was een tweeden predikant te beroepen, heeft men andermaal f25.000 geofferd om de schuld af te lossen en zoodoende het jaarlijksch budget van de kerk te verlichten, waardoor het beroepen van een tweeden predikant beter mogelijk werd.

„Zit“ men niet een te dure kerk, dan mag dat nooit een oorzaak zijn, dat de arbeid in de gemeente zelf er schade door lijdt. Men zou dan in het paleis het bederf laten binnentreden.

En beter is een gezond leven in een houten hut, dan het bederf in een steenen tempel.

Elke gemeente zie ten dezen wat haar te doen staat.

J. W.

Op de Hoogten van Malvern.

Op de grens tusschen de graafschappen Worcester en Hereford in het Westen van Engeland, naar de zijde van Wales, liggen bij het plaatsje Malvern de twintig toppen van de Malvern Hills, die de waterscheiding vormen tusschen de romantische, onstuimige Wye, door Wordsworth bezongen in zijn Tintern Abbey, en de statiger Severn met zijn zijrivier de Avon, aan welks rustig voortstuwende wateren het vredige Stratford ligt, de geboorteplaats van Shakespeare.

Schoon is de natuur op de heuvels van Malvern, zuiver de lucht, en geneeskrachtig de bronnen.

Vanaf den hoogsten top, de Worcestershire Beacon, heeft men, als de dag helder is, het uitzicht over vijftien der schoone graafschappen, provinciën, van Old England; de torens van drie kathedralen en vijf abdijen wijzen in rustige rust naar boven.

Hier was het, dat op een lieflijken zomerdag in het laatst van de veertiende eeuw een lange, schrale gestalte, gehuld in een herderskiel, het smalle, slingerende voetpad volgde, dat over deze heuvels leidde.

De trekken van het bleke, sombere, grimmige

gelaat, ontspannen zich onder den verzachtenden invloed der kalnte om hem heen. Het gemrmel van de beek langs welke zijn weg hem voert, wiegt zijn stormachtige gedachten, welke zich onstuimig bezig hebben gehouden met het leed van de klasse waaruit hij gesproken is en met wie hij zich één voelt — die der „villains“, halfvrije boeren — tot rustiger gang.

Zie, daar aan den kant van de beek is een plaats om te rusten. Hij strekt zich neer op het groene mos en weldra zingt het lied der beek, waardoorheen dat der vogels en het zachte suizen van het windje, nu en dan, door de struiken, zich doen hooren, hem, den moeden pelgrim op deze sombere aarde, in slaap.

Hij slaapt en heeft visioenen: de Visioenen van Willem betreffende Piet Ploeger.

Hij ziet de menschen dezer wereld zich verdringen in een vallei, aan de eene zijde begrensd door een rots waarop staat de Burch der Waarheid, waarin woont de Vader der Waarheid, die ons allen gemaakt heeft; aan de andere zijde is een donkere diepte, waar hij onderscheidt de zware, grijze muren van een somber gebouw met een vreeselijk kerker er onder: in dien donjon huist de Vader der Leugen, die Adam verleid heeft, en Kain en Judas.

Op het veld der wereld ziet hij de fraters, die de menschen bepreken „for profit of their bellies“, den aflaatkramer die de onwetende menigte bedriegt met zijn mooie praatjes, den corrupten priester die zijn deel krijgt van het oneerlijk verworven geld, terwijl de bisschop, die „zijn beide ooren niet waard“ is, weigert tusschenbeide te treden. Dan komen honderd rechtsgeleerden in zijden toga's, bereid om alles te verdedigen voor geld, maar weigerend om ook maar éénmaal hun lippen te openen „for the love of our Lord“.

Daar zijn ook de „ploegers“, de boeren, die hard werken en zelden eenige ontspanning hebben. Zij worden geprezen, evenals vrome nonnen en kluisnaars, eerlijke kooplieden, en zelfs de „onschuldige“ minstrelsen, die geld krijgen voor hun vroolijke liedjes.

Een schoone, indrukwekkende dame daalt neer van de rots waarop de Burch der Waarheid zich verheft. Zij is de Kerk.

„Zeg mij, hoe ik mijn ziel kan redden!“ smeekt de droomer.

„Waarheid“, zoo luidt het antwoord, „is het allerkostelijkste goed, geëischt door onzen Heer“.

„Wat is waarheid?“ vraagt Willem.

„Het is“, zegt Holy Church: „uw Heer meer lief te hebben dan uzelf. De liefde heeft haar oorsprong in den Vader, ze openbaarde zich in al haar volheid in den dood van Zijn Zoon. Wees barmhartig, zooals Hij barmhartig was, want, tenzij gij leeft in oprechtheid en de armen liefhebt en helpt, is er geen verdienste in de Mis, noch in het bidden op gezette tijden. Geloof zonder werken is dood; een kuische wandel zonder naastenliefde is vuil als een walmende lamp. Date et dabitur vobis!“ (Geef en U zal gegeven worden.)

De droomer wenscht nog meer te weten, maar de Kerk heeft geen tijd meer, en wanneer hij wakker is geworden en weer in slaap gevallen is, heeft hij zijn tweede visioen, waarin voor het eerst Piet Ploeger zelf optreedt, die de menschen den weg wijst naar de Waarheid, die zoo heel dicht bij hem is, en wiens woonplaats ze toch niet hebben geweten. Zelfs pelgrims die naar Sinai en Bethlehem getrokken waren, hadden Hem niet gevonden.

De weg, dien Piet aan pelgrims en ridders, dieven en losbollen wijst om de Waarheid te vinden, gaat door den Ootmoed en de Liefde-tot-God-boven-alles-en-den-naaste-als-onzelf tot het trouw-zijn-in-de-roeping-waarin-God-ons-gesteld heeft: Et qui bona egerunt, ibunt in vitam eternam; qui vero mala, in ignem eternum. (En zij, die het goede gedaan hebben, zullen ingaan in het eeuwige leven; maar zij, die het kwade hebben gedaan in het eeuwige vuur).

Ik kan u niet verder vertellen van de dichterlijke voorstelling, die William Langland oftewel Lange Willem, zooals hij genoemd schijnt te zijn, ons geeft van zijn geestelijke visioenen en de omstandigheden waaronder hij ze ontving.

Of hij ze in Londen geschreven heeft of in de buurt van Malvern zelf, waar hij in de kloosterschool der Benedictijnen opgevoed schijnt te wezen tot een der laagste kerkelijke rangen — zijn taal lijkt op het West-Midland dialect — is van geen overwegend belang; ook — voor mijn tegenwoordig doel — zelfs niet de uit literair oogpunt belangwekkende vraag, of al de visioenen die op zijn naam staan wel werkelijk van hem zijn.

Ik heb hem hier ten tooneele gevoerd als de eerste belangrijke vertegenwoordiger in de Engelsche literatuur van dien practicalen Puriteinschen geest, die in en door Wyclif was ontwaakt en door zijn Lollarden werd gevoed, die Lollarden, die niet alleen een practisch Christendom van de daad wilden, maar ook reeds, gesterkt en aangevuurd door Wyclif's vertaling van den Bijbel in de landstaal, de overtuiging verkondigden welke ook de bron van kracht werd der latere Puriteinen: dat alleen de Bijbel, als het Woord van God, in laatste instantie bindende kracht heeft voor geloof en leven.¹⁾

Het was een droeve wereld die Langland ons doet zien in zijn Piers Ploughman: een door en door corrupte geestelijkheid, een zedeloze, begerige adel, en halfverhongerde „villains“, die hun sobere gewin maar al te vaak doorbrachten in grove „genietingen“ en dan verder gebrek leden (ook Chaucer, Langlands tijdgenoot, kent die klasse, al is hij de hoofdsche, aristocratische poëet: denk aan het verhaal van den molenaar in zijn Kantebergse Vertellingen).

Pas had de Zwarte Dood, de vreeselijkste aller pest-epidemieën, in Engeland gewoed, en had de helft van de vier miljoen menschen, die toen Engeland bewoonden, ten grave gesleept. Dit gaf een groot tekort aan werkrachten op het platteland en als gevolg daarvan een streven bij de heeren om de kleine boeren en arbeiders, die langzamerhand zoo goed als vrij waren geworden, weer tot hoorigheid of lijfeigenschap terug te dringen, ten einde ze zoo aan den grond en aan hun dienst te binden. Heftig was het verzet.

John Ball, een „gekke priester van Kent“, zooals de hoofdsche Froissart hem noemt, verkondigde communistische ideeën, die insloegen bij de „villains“, zooals blijkt uit het bewaard gebleven populaire rijmpje:

When Adam delyed and Eve span,
Who was then the gentleman?

De uitbarsting kwam een jaar na Piers Ploughman in den ontzettenden volksoptand onder Wat Tyler, waarin van weerszijden onzegbare gruwelen werden bedreven, en waarin de boeren tenslotte het onderspit delfden door de trouweloosheid van den jongen koning Richard II, den zoon van den Zwartten Prins.

's Konings oom, Jan van Gent, en anderen van den hoogen adel, die tot dusver Wyclif, „Engelands eersten Protestant“, gesteund hadden, brachten — misschien niet geheel ten onrechte — de beoering onder het volk mede in verband met Wyclif's optreden en onttrokken hem hun steun, zoodat hij, eenzaam en verlaten, stierf (aan een beroerte) in zijn parochiekerk te Lutterworth in de buurt van zijn geliefde Oxford, dat zoolang het tooneel van zijn geweldige activiteit was geweest (later vonden Wyclif's volgelingen, de Lollarden, toch weer steun bij vele hooggeplaatsten, gedeeltelijk uit antipathie tegen de aanmattingen der officiële geestelijkheid).

Zoodanig was de wereld, waarin William Langland, de veertiende-eeuwsche Bunyan, zijn visioenen had omtrent de Waarheid en hoe die gezocht moet worden.

Visioenen die hem, naar zijn dichterlijke voorstelling, werden op de heuvels van Malvern.

Op 19 Augustus 1929 werd op diezelfde hoogten van Malvern de eerste opvoering in Engeland gegeven van George Bernard Shaw's The Apple Cart, dat als ondertitel draagt: A Political Extravaganza. Welk een verschil, tusschen den veertiende-eeuwschen Langland en den twintigste-eeuwschen Shaw, in casu tusschen den diepen, religieuzen, bijna grimmigen ernst van den eenen satiricus en de a-religieuze, spottende luchtigheid en oppervlakkige, dikwijls platvloersche geestigheid, waarmee de andere de problemen van zijn tijd — in dit geval de excessen en zwakte van de z.g. democratie en het z.g. parlementarisme, geplaatst tegenover de handigheid van een gewiekst, maar Shawiaansch constitutioneel vorst — meent te kunnen behandelen.

Het probleem drama heeft zich in Engeland baan gebroken onder den invloed van Ibsen. Die van Shaw echter zijn dikwijls eenvoudig propaganda-spelen geworden. Zijn geestigheid en fonkelend vernuft en schitterend Engelsch redt ze meestal.

Echter niet in het geval van de Apple Cart. Niet alleen dat er geen eenheid van constructie is, maar het is alles te goedkoop. Ook de anders zoo beroemde „preface“ is tamelijk nietszeggend, blijft ver beneden peil.²⁾

Gaat de nog steeds jeugdig-doende grijsaard, die zich de „verjongings“-bewerking met de apenklier schijnt te hebben doen ondergaan, en zichzelf nog altijd zoo graag adverteert, zijn roem overleven?

Na St. Joan is The Apple Cart wel een „snelle afloop als der wateren“!

J. VELDKAMP.

¹⁾ Vooral in onzen tijd is het misschien belangwekkend te vermelden, dat in 1395, vijftien jaar na de verschijning van Piers Ploughman, de Lollarden aan het Parlement petitioneerden, dat dit zou verklaren dat de oorlog onchristelijk was.

²⁾ Om de historische betrouwbaarheid van deze voorrede te karakteriseren: Shaw deelt mede dat Cornelis de Witt in de gevangenis gezet en gemarteld werd wegens zijn verzet tegen „het despotisme van Willem van Oranje“!